

О ПОЈМУ И РАЗВОЈУ УНУТРАШЊЕГ АУТОРИТЕТА

Сажетак: Проблеми односа ауторитета и моћи, ауторитета и насиља, ауторитета и безбедности у савременом свету указују на потребу да се о ауторитету континуирано пише и дискутује. У раду се полази од онтолошког разумевања ауторитета као добровољне активности која се обавља зато што актер верује да ће то друга особа посматрати са одобравањем. Затим се проблематизују резултати истраживања односа ауторитета и послушности и поставља се питање разлога због којих се послушност одбија. Уводи се разлика унутрашњег и спољашњег ауторитета и анализира настанак и развој унутрашњег ауторитета према психоаналитичким теоријама. Показује се да је унутрашњи ауторитет везан за унутрашње истинско биће човека и заснива се на бризи за друге људе. Развој унутрашњег ауторитета може да нас ослободи принуде спољашњег ауторитета и помогне у суочавању и борби против људске деструктивности.

Кључне речи: унутрашњи ауторитет, спољашњи ауторитет, истинско Ја, послушност, поштовање.

Увод

Кад говоримо о ауторитету пред нама се отварају супротстављени правци анализе и размишљања, од односа ауторитета и ауторитарности, питања разграничења моћи и ауторитета, питања употребе и злоупотребе ауторитета и слична. Актуелност датих питања посебно је потенцирана активностима држава и светских институција на заштити становништва од пандемије изазване вирусом Covid-19, премда и раније наилазимо на запажања да људи осећају пораст беспомоћности и страха услед осећања да је угрожена способност ауторитета да их заштити од пораста насиља (Levy 2016). Као и ранија запажања да се софистицирана структура група (организација, институција) доживљава као лабава творевина која се лако може распасти, и стога не изненађују упозорења

* kordic@fb.bg.ac.rs

која се често могу чути да је цивилизација у опасности (Bion 1961). Истиче се да живимо у времену у којем велик број људи тражи снажне људе за вође (нпр. Путин у Русији, Орбан у Мађарској, Ердоган у Турској), а мало простора се оставља интелектуалцима у атмосфери политичке ауторитарности (Frisch 2016). Или се критикује савремена социјална култура за оклевање да се буде ауторитативан или да се другоме припише одговорност (Blass 2016). Пример који указује на проблеме са ауторитарношћу у данашњем друштву су нови облици насиља као што је „весело шамарање”, где се користе мобилни телефони како би се снимило насиље над случајним жртвама и дистрибуирали видео снимци. Починиоци оваквог насиља своје понашање не тумаче као насилно. На пример, млади адолесценти након почињеног силовања кажу да нису били насилни јер нису тукли жртву (Levy 2016).

У овом раду желимо да приђемо проблему ауторитета из психолошког и психоаналитичког угла, како би сагледали значај ауторитета у психичком свету појединца. Да би постигли циљ прво ћемо поћи од онтолошког разумевања ауторитета, затим ћемо приказати значај социјалне средине кроз однос ауторитета и послушности, анализирати разлику између спољашњег и унутрашњег ауторитета, приказати је на примерима и на крају се запитати о пореклу ауторитета у психизму човека.

Онтолошко разумевање ауторитета

Esorio-Kapferblem (Osorio-Kupferblum 2015) сматра да је важно онтолошки одредити ауторитет како би се јасније анализирао проблем ауторитета у специфичним приступима. Стога њено онтолошко разумевање ауторитета узимамо као полазну основу за даље анализе. У првом кораку, она полази од разграничења појмова ауторитет и моћ, јер сличност између датих појмова може довести до конфузије.

И моћ и ауторитет се тичу међуљудског односа на основу којег друга особа ради нешто што иначе не би радила, што може створити конфузију у разликовању појмова. Моћ у људским односима је повезана са силом и принудом, док је ауторитет евентуално повезан са убеђивањем а никад са принудом (Osorio-Kupferblum 2015). Из тога се изводи да је акција покренута на основу ауторитета добровољне природе.

Други корак у разумевању ауторитета полази од повезаности појма ауторитета са поштовањем. Често се ауторитет приписује оним особама које поседују експертска знања из одређене области и зато се њима верује и њихови савети следе. Каже се да особа има ауторитет, и стога се ауторитет често посматра као нечија својина. Другим речима, акција покренута на основу ауторитета произилази из веровања да ће особа којој приписујемо ауторитет повољно гледати на нашу акцију.

Узимајући у обзир ове кораке Есорио-Капферблем (2015, 227) овако дефинише ауторитет: „Особа С1 има ауторитет акко друга особа С2 добровољно

чини нешто што иначе не би радила јер верује да би С1 то одобравала.” Из ове дефиниције произилази да је ауторитет повезан са поштовањем (неко би акцију одобрио) и да није повезан са моћи (особа добровољно нешто чини). Оно што такође треба уочити је да се ауторитет посматра као квалитет завистан од одговора и искључиво је везан за човекову активност. Без акције нема ауторитета. Суштина ауторитета није смештена у особи, њеним диспозицијама, особинама или вредносним судовима, нити је својство приписано објекту, већ је повезана са добровољном активношћу која се обавља зато што актер верује да ће то друга особа посматрати са одобравањем.

Да још једно нагласимо, према наведеној онтолошкој анализи ауторитет није повезан са диспозицијама унутар нечије личности већ са акцијом, а ауторитет се може уложити у некога само од стране одређене особе и то захваљујући њеној акцији. То значи да дата особа не мора да поседује појам ауторитета нити има потребу да схвати да одређена особа има ауторитет над њом. Онтолошки гледано, да би ауторитет постојао није потребан појам ауторитета нити онтолошко учешће од стране објекта који је носилац квалитета ауторитета. Есорио-Капферблем (2015) квалитете као што је ауторитет (и сличне као што је „бити смешан”, „бити прихваћен”) означава као „овисне о одговору”. То су квалитети који овисе искључиво о одговору, акцији.

Да би објаснила шта значи квалитет „овисан о одговору” кад је ауторитет у питању, Есорио-Капферблем (2015) у анализи полази од особа које 'поседују' ауторитет. Такве особе готово ништа не могу да ураде како би постигле ауторитет, али могу много да ураде да га поткопају. Есорио-Капферблем (2015) то дочарава разликујући три врсте ауторитета: лични ауторитет (утисак који људи остављају на друге само на основу њиховог присуства, нешто као природни вође), стечен ауторитет (на основу претпостављене или опажене изузетности у неком домену, веровања да је неко експерт у нечему), и додељен ауторитет (на основу позиције која је некоме додељена). Особа којој је додељен ауторитет може имати стечен ауторитет, а можда и лични ауторитет. Дати ауторитети јој припадају на основу веровања које други људи имају. Дати ауторитети се могу лако изгубити. Један начин је да се особи одузме додељен ауторитет, или се покаже да није експерт, или да није убедљива као личност. Други начин проистиче из акције особе која је носилац ауторитета. Уобичајено је да особе примете да имају експертски, или пак лични, ауторитет. Уколико особе са личним ауторитетом почну да се позивају на свој стечени ауторитет како би приморале друге да нешто ураде, оне елиминишу лични ауторитет из односа. Или уколико се особе позивају на додељен ауторитет оне елиминишу стечени ауторитет из односа. На тај начин се лични или стечени ауторитет лако да изгубити. То је смисао ознаке квалитета као 'овисног о одговору'.

За будућу дискусију је важно навести да Есорио-Капферблем (2015) изводи релацију према којој ће са „овлашћивањем” појединаца односи засновани на ауторитету имати предност над односима заснованим на моћи. „Овлашћене” појединце можемо разумети као особе којима је делегирана одговорност и коју они прихватају. Одговорни појединци се појављују као субјекти чија акција је руковођена узимањем у обзир других људи, другим речима бригом за

друге, и на тај начин ауторитет као веровање да ће неко или нешто одобрити нашу акцију добија посебно значење. Да би образложили овакво становиште обрадићемо најављене теме из увода.

Ауторитет и послушност

Када се прати литература о ауторитету примећује се готово редовно цитирање радова Хане Арент (*Hannah Arendt*). Она је, поред осталог, пратила суђење Адолфу Ајхману (*Adolf Eichmann*) за геноцид над Јеврејима у II светском рату. Да би описала појаву која стоји у основи одбране за Ајхманов злочин, где се он представља као обичан човек који је одан поштовању реда и закона, она уводи појам „баналност зла” (Arendt 1963). Исте године Стенли Милгрем (*Stanley Milgram* 1963) објављује резултате свог истраживања послушности према ауторитету који су шокирали јавност. Према резултатима 62,5% испитаника је било спремно да примећује најинтензивнији облик кажњавања струјним ударом у ситуацији једноставног притиска ауторитета истраживача. Ово истраживање је, поред осталог, показатељ снаге срединских чинилаца који су пресуднији од особина личности у обликовању понашања људи у одређеним ситуацијама (Milgram 1974). Добијени резултати су потврђени сличним истраживањима од којих су познатија истраживање Чарлса Хофлија (*Charles Hofling*) у болници, када медицинска сестра даје опасну дозу наркотика пацијентима под ауторитетом лекара, (Hofling et al. 1966) и истраживање Филип Зимбарда (*Philip Zimbardo*) у затвору Станфорд, када затвореници који играју улогу чувара почну испољавати неочекиване облике насиља према затвореницима који остају у улози затвореника (Haney, Banks and Zimbardo 1973).

Сагледајмо сада резултате Милгремовог експеримента послушности према ауторитету на основу закључака дискусије о онтолошком значењу ауторитета. Показује се да је небитно ко је особа која игра улогу истраживача у експерименту, какве особине личности она има и слично. Било која особа на месту истраживача понаша се како је експериментални дизајн то предвидео: на оклевање испитаника приликом кажњавања треба да редом употреби четири реченице („молим, наставите”, „експеримент захтева да наставите”, „апсолутно је нужно да наставите”, „немате другог избора, морате наставити”). Реченице су поређане по снази социјалног притиска на испитаника. Такође је неважно какве особине има испитаник, да ли има диспозицију да користи кажњавање или нема, у којој мери има изражене диспозиције за агресивно понашање према другим људима и слично. Истраживање је показало да већина испитаника наставља кажњавање до највећег интензитета. Милгремов закључак је да се послушност објашњава снагом срединских чинилаца и да је реч о послушности према легитимном ауторитету. Ако се вратимо на онтолошко одређење ауторитета (Esorio-Karferblem 2015) можемо рећи да се ауторитет показује као завистан од одговора испитаника (акције) неvezано за особине личности актера. Битно је да испитаници верују да ће се њихови поступци

одобравати. Ауторитет може бити садржан у особи истраживача, у науци, тежњи ка истином и слично.

Ипак, не примењују сви испитаници интензивније облике кажњавања током истраживања. Када нема акције нема ни ауторитета, рекли би на основу онтолошког разумевања ауторитета. Или, прецизније, ауторитет се јавља до одређене границе а након тога престаје. Међутим, исто тако би могли рећи да је престанак активности, односно одбијање да се настави са кажњавањем, облик деловања који означава ауторитет, јер особа сматра да ће такво неделане неко одобрити. Онда би могли претпоставити да је ауторитет истраживача деловао до одређене мере када је улогу ауторитета преузео неко или нешто друго, на пример веровање да не треба кажњавати људе јаким интензитетом струјног удара, или шире, веровање да не треба примењивати казнене методе у обликовању туђег понашања, и слично. Тако долазимо до тога да постоји нешто као унутрашњи критеријум који се противи спољашњем ауторитету, нека врста унутрашњег ауторитета. Могли би рећи да су људи који имају изграђене унутрашње ауторитете мање подложни принуди која долази од спољашњег ауторитета. Овакав закључак је у складу са релацијом према којој ће са „овлашћивањем” појединаца односи засновани на ауторитету имати предност над односима заснованим на моћи (Осорио-Купферблум 2015).

Унутрашњи и спољашњи ауторитет

Однос унутрашњег и спољашњег ауторитета ћемо објаснити психоаналитичким теоријама. Пре него кренемо у разраду теме осврнућемо се на могућност употребе психоаналитичких теорија за разумевање друштвених појава. Психоаналитичке теорије се развијају на основу тумачења резултата психоаналитичког рада у оквиру психоаналитичког метода. Психоаналитички метод карактерише психоаналитичка ситуација и правило слободног асоцирања. Психоаналитичка ситуација, поред формалих предуслова везаних за место, време, учесталост и положај учесника, представља асиметричну релацију двоје људи где се психоаналитичар јавља као особа која носи атрибут стручности, а анализанд као особа којој је таква стручност потребна на путу самоспознаје и промене. Теорије настале у оваквој ситуацији нису примарно усмерене на разумевање друштвених појава тако да их је могуће само индиректно применити за њихово разумевање. Фројд (*Sigmund Freud*) је то покушао у више наврата тумачећи тотем и табу, монотеизам, нелагодност у култури и слично. Као што је уочио рад сна и рад туге у области психичког, Фројд је говорио о раду културе у области друштвеног.

Мисаоно је могуће тражити повезаности између теорије нагона у разумевању психизма човека и њене примене у објашњавању тржишне економије, или економски модел створен за разумевање траме применити на разумевање кретања на берзи, или теорију о Суперегу као инстанци личности која поставља правила, контролише и осуђује проширити на разумевање улоге државе у економији, и слично. Остаје питање да ли је то оправдано. У данашње смо

време сведоци снаге тржишне економије и слабих контролних механизма који треба да обезбеде бољу стабилност друштвених и економских кретања. Савремена средства комуникације омогућавају човеку инстант задовољење жеља, што такође одражава губитак ауторитета у сваком погледу, као институције која усмерава, штити, подржава, каналише, ублажава, осмишљава и слично.

За нашу дискусију је најважније разликовање између спољашње и унутрашње реалности, између друштвене и психичке реалности појединца. Полазећи од процеса интројекције и пројекције значајних за разумевање људског развоја могуће је размишљати о постојању спољашњих и унутрашњих ауторитета и њиховом међусобном односу. Спољашњи ауторитети, посебно током развоја човека од бебе до одрасле особе, могу да утичу на то какве ћемо ауторитете бити у стању да призовемо у нашем унутрашњем свету. Спољашњи ауторитети могу бити окрутни и деухуманизујући, али могу бити и благотворни уколико показују разумевање за људске потребе и на тај начин доприносе развоју. Истинско психоаналитичко становиште није да процењује какви су спољашњи ауторитети, већ да одреди да ли они унапређују или ометају развој унутрашњих ауторитета.

Кључно питање за Микел Парсонса (Michael Parsons 2015) је где се налазе унутрашњи ауторитети. Прва мисао је да су они смештени у суперегу. Међутим, суперего, иако је интернализиран, функционише као спољашњи ауторитет који захтева послушност а не подстиче слободу избора. У егу ауторитет није смештен јер се его стално повинује туђим захтевима тако што истовремено тежи да умири суперего, утиша ид и потчини се чињеницама реалности. Због тога его не може да функционише друкчије него као лажно ја, другим речима, его не може да нам буде водич ка упознавању нас самих. Теорија лажног и истинског ја претпоставља да се истинско ја развија у складу са унутрашњим бићем јединке, док се лажно ја обликује у складу са притиском средине (Winnicott 1960).

За Парсонса (2015) унутрашњи ауторитет је смештен у истинском ја којем појединац може да верује као својој аутентичној савести за разлику од моралне савести која припада суперегу. Две важне ствари проистичу из тога. Прво, да би човек постао аутор свог властитог ауторитета мора да се супротстави повиновању карактеристичном за лажно ја, и по цену губитка комфора и по цену прихватања ризика за то шта доноси будућност. Друго, аутор свог властитог ауторитета не може бити особа која угрожава друге људе јер истинско ја жели благостање другима без обзира на њихову различитост. То је зато што истинско ја настаје захваљујући односу у којем се вреднује спонтаност и индивидуалност детета у развоју, па се тако у истинско ја уграђује поштовање и уважавање благостања других.

Ако применимо Парсоново становиште на разумевање људи који у Милгемовој експерименталној ситуацији одбијају да наставе са кажњавањем, онда можемо рећи да је код њих дошло до активирања унутрашњег ауторитета који проистиче из истинског ја и бриге за друге људе, и да се унутрашњи ауто-

ритет показао снажнијим од почетног спољашњег ауторитета присутног у креираној социјалној ситуацији којом се врши принуда да испитаник учествује у експерименту применом све строжијег кажњавања.

Развој унутрашњег ауторитета

Парсоново становиште да је унутрашњи ауторитет смештен у истинском ја тражи додатно објашњење. Теорија о истинском и лажном ја је дело педијатра и психоаналитичара Доналда Виникота (*Donald Winnicott*). Он полази од чињенице да се психа код беба налази у неиздифенцираном стању и да беба не може да постоји без друге особе. Оно што се дешава између бебе и особе која брине о беби одговорно је за даљи развој психичког живота бебе. Истинско ја се развија из оних покрета бебе који одражавају њену спонтаност, а лажно ја се развија због тога што средина тражи да се повинујемо њеним захтевима. Стога је истинско ја повезано са осећањем континуитета постојања, са осећањем да смо стварни, са стваралаштвом, док је лажно ја повезано са осећањем да нисмо стварни и са осећањем узалудности (Winnicott 1965).

Бион (*Wilfred Bion*) је у својој теорији представио процесе који се одвијају у психичком развоју а који воде настанку мисаоних процеса. Да би избегао погрешна и брзоплета тумачења Бион се одлучио да користи појмове који личе на математичке варијабле (нпр. α -елементи, β -елементи, K, O,...) и оставио читаоцу у задатак да тражи своје решење за употребу датих појмова (теорија) у разумевању психичких појава (искустава). Он полази од чињенице да је за психички развој неопходна интеракција са другим, као у односу мајка и дете. Други се појављује као контејнер и означава знаком ♀, а оно што може да садржи се назива контејнирано и означава знаком ♂ (Bion 1962). За психички развој је важно да је контејнер у стању да прими сирове опажајне и протоемоционалне елементе и претвори их у представе, односно елементе с којима психа може да барата. Другим речима, интимно и дубоко интересубјективно упаривање је неопходно за развој јединке као субјекта где ♂ и ♀ могу да означавају различите парове супротности неопходне за развој, на пример мушко и женско. Суштина је у интеракцији типа ♂♀ која представља плодну психичку хетеросексуалност која је неопходна да би се омогућила мисао способна да представи емоције као и објектни однос који ће организовати стабилно језгро идентитета зарад развоја ега (Vigna-Taglianti 2016).

У раном развоју човека Виникот истиче значај огледања у лицу мајке за развој субјекта. Својим особеним језиком који нас побуђује на размишљање он каже да је оно како мајка изгледа повезано са оним што она види док посматра бебу (Winnicott 1967). На тај начин нас уводи у разумевање настанка субјекта кроз интеракцију. С обзиром да је беба беспомоћна неопходна је интеракција са другим особама, првенствено мајком, како би се особа пронашла. Беба се види кроз огледање у мајчином лицу. Уколико је мајка обузета собом онда беба не може да види себе у њеном лицу већ њу.

Да би се структурисао психички контејнер неопходно је присуство очинске функције и ауторитета који доприноси разликовању и индивидуацији тако што спречава остварење мајчинских и дететових жеља ка стапању (Vignataglianti 2016). Тако се отвара пут за развој унутрашњег ауторитета (Parsons 2016). У случају да нема очинске функције и да нема лица које огледа бебу као особу у настајању, онда неће доћи до развоја субјекта (истинског ја) већ до развоја лажног ја. Уместо да беба осећа континуитет бивања кроз адекватан контакт са мајком, оно реагује на недостатак адекватног контакта ослањајући се на ресурсе унутар себе. Резултат развоја лажног ја је појава деперсонализације и стога се јавља потреба за агресивним ”сударањем” (уместо контактирањем) са средином како би се изазвало осећање постојања.

Парсоново становиште да је унутрашњи ауторитет смештен у истинском ја нам помаже да разумемо феномен насиља типа „весело шамарање” који смо поменули у уводном делу текста. Једна од дефиниција „веселог шамарања” истиче значај снимања шока и изненађења на лицу жртве (Gary 2017). Можемо се запитати какво су огледање у раном психичком развоју имали починиоци „веселог шамарања” и како се осећа публика која гледа те видео снимке када се огледа у лицу жртве. Једно је сигурно, да се у таквом „огледању” не може наћи истинско ја. Вероватније је да учесници у насиљу типа „весело шамарање” у ужасу на лицу жртве огледају властити ужас недостатка истинског ја и страха од поништења, док га истовремено негирају унутар себе јер га виде у лицу другог.

Конфликтна природа унутрашњег ауторитета

Рејчел Блас (*Rachel Blass*) показује другачији приступ разумевању унутрашњег ауторитета. Он полази од тумачења Фреуда према којем се у његовим радовима могу уочити два приступа ауторитету (Blass 2016). С једне стране, Фројд посматра ауторитет као препреку упознавању истине или као ослонац слабир личностима, а с друге стране, као отвореност према истини и упознавању себе. У првом случају се ради о спољашњим ауторитетима који могу да искриве истину, а којима се верује. Они могу бити поунутрени као родитељске фигуре из прошлости и деловати на наше опажање у садашњости. У другом случају реч је о унутрашњем ауторитету који одражава историју човечанства почевши од његовог првог сусрета са ауторитетом великог оца првобитне хорде којег синови убијају зато што има моћ која их ограничава у испуњењу њихових тежњи ка моћи и остварењу сексуалних жеља. Према Фројдовом схватању, овај изворни чин убиства ауторитета и изазвано осећање гриже савести се преноси са генерације на генерацију (Freud 1913). Грижа савест се јавља због сукоба између љубави и мржње према фигури оца.

Другим речима, човек се не рађа као табула раса. Осећање кривице ће се јавити код сваког људског бића активирањем едипалне ситуације. Овакав унутрашњи ауторитет нас тера да верујемо у нешто што не можемо објективно доказати. Како Блас (2015, 94) каже „ми знамо ствари о животу, људским од-

носима, какве оне треба да буду, на основу прошлости, унутрашњег ауторитета, а не само на основу резона, посматрања и личног искуства”. На човеку лежи одговорност да упозна себе и буде оно што јесте. Жеља за убиством вољене особе сигурно није нешто што ми желимо да знамо, али на нама лежи одговорност и спремност за сагледавање добрих и лоших страна нашег бића. Било да прихватамо или поричемо жеље које постоје у нама ми носимо последице нашег односа према нама самима и људима око нас. Илустрација таквог става се огледа у човековом односу према садржају снова. Појединац може да се брани ставом да нисмо одговорни за оно што сањамо. Међутим, Фројд (1925) каже да је човек морално одговоран за садржај својих снова укључујући и зле побуде. Ако наша убеђења произилазе из изобличених жеља онда нисмо у стању да сагледамо другог већ му намећемо наша убеђења, хоћемо да га поседујемо и потчинимо нашем ауторитету.

Закључак

Овај рад је комбинација континуиране разраде теме о унутрашњем ауторитету наспрам спољашњег ауторитета као и слагања мозаика у којем различити примери ауторитета осликавају тему у позадини. Насловити поглавље као Закључак је пример утицаја прихваћених правила као спољашњег ауторитета у писању научних чланака. Тешко да се у оквиру овог поглавља може извести нешто као закључак јер је сама тема двострана, те унаточ интеракцији типа ♂♀, на моменте води спајању а на моменте раздвајању. На пример, да ли инстанца личности звана Суперега представља унутрашњи или спољашњи ауторитет? Ако полазимо од тврдње да је спољашње материјална реалност а унутрашње психичка реалност, онда би закључак био да је Суперега унутрашњи ауторитет. Међутим, ако је Суперега настао процесом интројекције тако што је спољашњи ауторитет кроз идентификацију постао део структуре психичког да ли онда говоримо и даље о унутрашњем ауторитету или спољашњем ауторитету који је понунутрен? Или треба у делу Суперега да сагледамо наслеђе предака кроз праисконско убиство првог ауторитета?

Питања и дилема има много. С друге стране, надамо се да је чланак показао да се може размишљати о врсти ауторитета која је везана за унутрашње истинско биће човека и који има позитиван утицај на међуљудске односе јер их заснива на бризи за друге људе и штити од инхерентне тенденције ка уништавању. Овакав унутрашњи ауторитет може да се развија уважавањем значаја који позитивна породична и укупна друштвена клима има на развој човека почевши од његовог рођења. С обзиром да спољашњи ауторитети имају утицаја на развој унутрашњих, важно је истаћи да је постојање позитивних цивилизацијских тековина један од доприноса бољем културно-историјском окружењу човека. У дате цивилизацијске тековине спада и психоаналитички метод као људски изум који доприноси развоју специфичног односа између људи. Психоаналитички метод као врхунску вредност има кретање ка истини и упознавању себе.

Разумевање појаве унутрашњег ауторитета дало нам је могућност да у малом броју људи који су се супротставили кажњавању у Милграмовом експерименту видимо наду да је могуће бити доследан унутрашњем бићу а не спољашњој присили. Међутим, експеримент није животно угрожавајућа ситуација. Колико је снажна људска потреба да се у бруталним околностима као што је стрељање цивила пронађе нада показује прича о немачком војнику Јозефу Шулцу који се побунио против стрељања невиних људи у Смедеревској паланци на почетку ИИ светског рата. Новинар Мајкл Мартенс (Mihael Martens 2013) у свом документарном роману „У потрази за јунаком” показује да је ипак реч о легенди која је слична легендама које постоје и у другим државама. Стварност нам још увек није показала да смртник може да се супротстави де-хуманизацији издвајајући се против групе којој припада и, при том, ризикујући свој живот, али у нама постоји нада да такав човек постоји, односно да тако нешто носимо у себи. Нада се појављује као противтежа тешко прихватљивој истини о оцеубиству, и потреби да поновно убијемо ауторитет као принуду да би створили простор за унутрашњи ауторитет, истинско ја, али и простор за покајање због злих порива које носимо у себи.

Литература

1. Arendt, Hannah. 1963. *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*. New York: The Viking Press.
2. Bion, Wilfred. 1961. *Experiences in Groups and Other Papers*. London: Tavistock.
3. Bion, Wilfred. 1962. *Learning from Experience*. London: Tavistock.
4. Blass, Rachel. 2016. “The Value of the Traditional Freudian-Kleinian Approach to Authority and Responsibility: Implications for the Analytic Situation.” *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 90–102.
5. Freud, Sigmund. 1913. “Totem and Taboo.” In *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIII (1913-1914): Totem and Taboo and Other Works*, ed. James Strachey, 7–162. London: Hogarth Press.
6. Freud, Sigmund. 1925. “Some additional notes on dream-interpretation as a whole.” In *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIX (1923-1925): The Ego and the Id and Other Works*, ed. James Strachey, 123–138. London: Hogarth Press.
7. Frisch, Serge. 2016. “Presidential Address.” *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 9–14.
8. Gary, Martin. 2016. “Happy slapping”. *The Phrase Finder*. <http://www.phrases.org.uk/meanings/170890.html>.
9. Haney, Craig, Curtis Banks, and Philip Zimbardo. 1973. “Interpersonal dynamics in a simulated prison.” *International Journal of Criminology and Penology*, 1: 69–87.

10. Hofling, Charles, Eveline Brotzman, Sarah Dalrymple, Nancy Graves, and Chester Pierce. 1966. "An experimental study of nurse-physician relationships." *Journal of Nervous and Mental Disease*, 143 (2): 171–180.
11. Levy, Ruggero. 2016. "Adolescence: Authority, helplessness and violence." *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 77–81.
12. Martens, Michael. 2013. *U potrazi za junakom*. Beograd: Clio.
13. Milgram, Stanley. 1963. "Behavioral study of obedience." *Journal of Abnormal and Social Psychology* 67 (4): 371–78.
14. Milgram, Stanley. 1974. *Obedience to authority: An experimental view*. New York: Harper & Row.
15. Osorio-Kupferblum, Naomi. 2015. "Conceptualising 'Authority'." *International Journal of Philosophical Studies* 23 (2): 223–236.
16. Parsons, Michael. 2016. "Authors of our own authority." *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 19–28.
17. Vigna-Taglianti, Massimo. 2016. "Paternal authority as a developmental modulating dimension of the male." *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 82–89.
18. Winnicott, Donald. 1967. "Mirror-role of the mother and family in child development." In *Playing and Reality*, ed. Donald Winnicott, 111–118. London: Tavistock Publications.
19. Winnicott, Donald. (1960). "Ego Distortion in Terms of True and False Self." In *The Maturation Processes and the Facilitating Environment*, Ed. Donald Winnicott, (140-152). London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

THE CONCEPT AND DEVELOPMENT OF INTERNAL AUTHORITY

Summary: The problems of relations of authority and power, authority and violence, authority and security in today's world point to the need to continually write about and discuss the authority. The paper proceeds from the ontological understanding of authority as a voluntary activity that is done because the actor believes the other person will watch their activity with approval. After that the results of research on the relationship of authority and obedience are problematized, and the question is raised about reasons for rejecting obedience. The difference of internal and external authorities is introduced and then analysed the emergence and development of the internal authority according to psychoanalytic theories. It turns out that the internal authority is attached to the inner true being of man and is based on caring for other people. Development of internal authority can set us free of coercion of outside authorities and help in coping and fight against human destructiveness.

Keywords: internal authority, external authority, true self, obedience, respect.

Introduction

When we talk about authority, opposing directions in analysis and thinking open up before us, from the relationship between authority and authoritarianism, issues of delimitation of power and authority, issues of use and abuse of authority and the like. The topicality of these issues is especially emphasized by the activities of states and world institutions to protect the population from the pandemic caused by the Covid-19 virus, although we have come across observations before that people feel an increase in helplessness and fear due to the feeling that the ability of the authorities to protect them from the increase of violence is endangered (Levy 2016). Like previous observations that the sophisticated structure of groups (organizations, institutions) was perceived as a loose creation that can easily disintegrate, and there-

* kordic@fb.bg.ac.rs

fore it was not surprising that warnings can often be heard that civilization was in danger (Bion 1961). It is pointed out that we live in a time when a large number of people are looking for strong people as leaders (e.g. Putin in Russia, Orban in Hungary, Erdoğan in Turkey), and little space is left to intellectuals in an atmosphere of political authoritarianism (Frisch 2016). Either contemporary social culture is criticized for being reluctant to be authoritative or to ascribe responsibility to another (Blass 2016). An example that points to the problems with authoritarianism in today's society are new forms of violence such as "happy slapping", where mobile phones are used to record violence against casualties and distribute videos. Perpetrators of such violence do not interpret their behavior as violent. For example, young adolescents after the rape say they were not violent because they did not beat the victim (Levy 2016).

In this paper, we want to approach the problem of authority from a psychological and psychoanalytic point of view, in order to see the importance of authority in the psychic world of the individual. To achieve the goal, we will first start from the ontological understanding of authority, then we will show the importance of the social environment through the relationship of authority and obedience, analyze the difference between external and internal authority, give examples of it, and finally ask about the origin of authority in human psyche.

Ontological understanding of authority

Osorio-Kupferblum (2015) considers it important to ontologically determine authority in order to more clearly analyze the problem of authority in specific approaches. Therefore, we take her ontological understanding of authority as a starting point for further analyzes. In the first step, it starts from the demarcation of the notions of authority and power, because the similarity between the given notions can lead to confusion.

Both power and authority concern an interpersonal relationship on the basis of which the other person does something he would not otherwise do, which can create confusion in distinguishing concepts. Power in human relations is associated with force and coercion, while authority is possibly associated with persuasion and never with coercion (Osorio-Kupferblum 2015). It follows that the action was initiated on the basis of an authority of a voluntary nature.

The second step in understanding authority starts from the connection between the concept of authority and respect. Authority is often attributed to those individuals who possess expert knowledge in a particular field and are therefore trusted and their advice is followed. A person is said to have authority, and therefore authority is often seen as someone's property. In other words, an action initiated on the basis of authority stems from the belief that the person to whom we attribute authority will view our action favorably

Taking these steps into account, Osorio-Kupferblum (2015, 227) defines authority as follows: "A person S1 has authority iff she makes another person S2 vol-

unter to do something she would not have done otherwise.” It follows from this definition that authority is associated with respect (someone would approve of an action) and that it is not associated with power (a person does something voluntarily). What should also be noted is that authority is viewed as a “response-dependent” quality and is exclusively related to human activity. Without action there is no authority. The essence of authority is not housed in a person, his dispositions, traits or value judgments, nor is the attribute attributed to the object, but is related to voluntary activity performed because the actor believes that the other person will observe it with approval.

To emphasize one more thing, according to the stated ontological analysis, authority is not connected with dispositions within one's personality, but with action, and authority can be invested in someone only by a certain person, thanks to his action. This means that a given person does not have to have the notion of authority nor does he need to understand that a certain person has authority over him. Ontologically speaking, in order for authority to exist, the notion of authority is not required, nor is ontological participation on the part of the object that is the bearer of the quality of authority. Qualities such as authority (and similar such as “being funny”, “being accepted”) Osorio-Kapferblem (2015) denotes as “response-dependent”. These are qualities that depend solely on response, action.

To explain what the quality of “response-dependent” means when it comes to authority, Osorio-Kapferblem (2015) starts in the analysis from persons who ‘possess’ authority. Such persons can do almost nothing to achieve authority, but they can do much to undermine it. Osorio-Kapferblem (2015) illustrates this by distinguishing three types of authority: personal authority (the impression that people leave on others only on the basis of their presence, something like natural leaders), acquired authority (based on assumed or perceived exceptionalism in a domain, belief that someone is an expert in something), and assigned authority (based on a position assigned to someone). The person to whom authority is assigned may have acquired authority, and perhaps personal authority. The given authorities belong to her based on the beliefs that other people have. Given authority can be easily lost. One way is to deprive a person of the assigned authority, or to show that he is not an expert, or that he is not convincing as a person. The second way stems from the action of the person who is the holder of authority. It is common for individuals to notice that they have expert, or personal, authority. If people with personal authority begin to invoke their acquired authority to force others to do something, they eliminate personal authority from the relationship. Or if persons invoke assigned authority they eliminate the acquired authority from the relationship. In this way personal or acquired authority is easily lost. That is the meaning of the quality label as “response-dependent”.

For future discussion, it is important to note that Osorio-Kapferblem (2015) derives a relation according to which, with the “empowerment” of individuals, relations based on authority will take precedence over relations based on power. “Empowered” individuals can be understood as persons to whom responsibility has been delegated and they accept it. Responsible individuals appear as subjects whose action is guided by taking other people into account, in other words caring for others,

and thus authority as a belief that someone or something will approve of our action takes on special meaning. In order to explain this position, we will process the announced topics from the introduction.

Authority and obedience

When one follows the literature on authority, one notices almost regular citations of the works of Hannah Arendt. Among other things, she followed the trial of Adolf Eichmann for genocide against Jews in World War II. To describe the phenomenon underlying the defense of Eichmann's crime, where he presents himself as an ordinary man devoted to respect for law and order, she introduces the term "the banality of evil" (Arendt 1963). In the same year, Stanley Milgram (1963) published the results of his research on authority obedience, which shocked the public. According to the results, 62.5% of respondents were willing to apply the most intensive form of punishment by electric shock in a situation of simple pressure from the authority of the researcher. This research is, among other things, an indicator of the strength of environmental factors that are more crucial than personality traits in shaping people's behavior in certain situations (Milgram 1974). The obtained results are confirmed by similar researches, the most famous of which are the researches of Charles Hofling, in the hospital, when a nurse gives a dangerous dose of narcotics to patients under the authority of a doctor, (Hofling et al. 1966) and Philip Zimbardo's research at Stanford Prison, when inmates who play the role of guards begin to show unexpected forms of violence against inmates who remain in the role of inmates (Haney, Banks and Zimbardo 1973).

Let us now consider the results of Milgram's experiment of obedience to authority based on the conclusions of the discussion of the ontological meaning of authority. It turns out that it doesn't matter who the person who plays the role of the researcher in the experiment is, what personality traits he has and the like. Any person in the researcher's position behaves as the experimental design predicted: if the respondent hesitates when punishing, he should use four sentences in a row ("please continue", "experiment requires you to continue", "it is absolutely necessary to continue", "you have no other choice, you must continue"). The sentences were ranked according to the strength of the social pressure on the respondent. It is also irrelevant what characteristics the respondent has, whether he has a disposition to use punishment or not, to what extent he has pronounced dispositions for aggressive behavior towards other people and the like. Research has shown that most respondents continue to punish to the greatest intensity. Milgram's conclusion is that obedience is explained by the power of environmental factors and that it is about obedience to legitimate authority. If we return to the ontological definition of authority (Osorio-Kapferblem 2015) we can say that authority is shown to be dependent on the response of the respondents (actions) regardless of the personality traits of the actors. It is important that respondents believe that their actions will be approved. Authority can be contained in the person of the researcher, in science, the pursuit of truth and the like.

However, not all respondents apply more intensive forms of punishment during the research. When there is no action, there is no authority, we could say based on the ontological understanding of authority. Or, more precisely, authority appears to a certain extent and then ceases. However, we could also say that the cessation of activities, i.e. the refusal to continue punishing, is a form of action that signifies authority, because a person thinks that such inaction will be approved by someone. Then we could assume that the authority of the researcher acted to a certain extent when the role of authority was taken over by someone or something else, for example the belief that people should not be punished by strong electric shock, or more broadly, the belief that punitive methods should not be used in shaping other people's behavior. and similarly. Thus we come to the conclusion that there is something like an internal criterion that opposes external authority, a kind of internal authority. We could say that people who have built internal authorities are less susceptible to coercion that comes from external authority. This conclusion is in line with the relation that with the "empowerment" of individuals, relations based on authority will take precedence over relations based on power (Osorio-Kupferblum 2015).

Internal and external authority

We will explain the relationship between internal and external authority with psychoanalytic theories. Before we start working on the topic, we will look at the possibility of using psychoanalytic theories to understand social phenomena. Psychoanalytic theories are developed based on the interpretation of the results of psychoanalytic work within the psychoanalytic method. The psychoanalytic method is characterized by the psychoanalytic situation and the rule of free association. The psychoanalytic situation, in addition to the formal preconditions related to the place, time, frequency and position of the participants, represents an asymmetric relationship between two people where the psychoanalyst appears as a person who carries the attribute of expertise, and the analyst as a person who needs such expertise. The theories created in this situation are not primarily aimed at understanding social phenomena, so they can only be applied indirectly to their understanding. Freud (*Sigmund Freud*) tried this on several occasions, interpreting the totem and taboo, monotheism, uneasiness in culture and the like. As he noticed the work of dream and the work of grief in the field of the psychic, Freud spoke of the work of culture in the field of the social.

It is possible to mentally look for connections between the theory of instinct in understanding human psychism and its application in explaining the market economy, or to apply the economic model created for understanding trauma to the understanding of stock market movements, or the theory of the Superego as an instance of a person who sets rules, controls and condemns understanding the role of the state in the economy, and the like. The question remains whether this is justified. Today, we are witnessing the strength of the market economy and weak control mechanisms that should ensure better stability of social and economic movements. Modern me-

ans of communication enable a person to instantly satisfy desires, which also reflects the loss of authority in every respect, as an institution that directs, protects, supports, channels, mitigates, designs and the like.

For our discussion, the most important is the distinction between external and internal reality, between the social and psychological reality of an individual. Starting from the process of introjection and projection important for understanding human development, it is possible to think about the existence of external and internal authorities and their mutual relationship. External authorities, especially during human development from baby to adult, can influence what kind of authorities we will be able to invoke in our inner world. External authorities can be cruel and dehumanizing, but they can also be beneficial if they show understanding for human needs and thus contribute to development. The true psychoanalytic view is not to assess what external authorities are, but to determine whether they promote or hinder the development of internal authorities.

The key question for Michael Parsons (Parsons 2015) is where the internal authorities are. The first thought is that they are housed in a superego. However, the superego, although internalized, functions as an external authority that demands obedience rather than encouraging freedom of choice. Authority is not placed in the ego because the ego constantly obeys other people's demands by at the same time striving to calm the superego, silence the id and submit to the facts of reality. Therefore, the ego cannot function differently than as a false self, in other words, the ego cannot be our guide to getting to know ourselves. The theory of the false self and the true self assumes that the true self develops in accordance with the inner being of the individual, while the false self is formed in accordance with the pressure of the environment (Winnicott 1960).

For Parsons (2015), internal authority is located in the true self, which an individual can trust as his authentic conscience, as opposed to the moral conscience that belongs to the superego. Two important things stem from this. First, in order for a man to become the author of his own authority, he must oppose the obedience characteristic of the false self, both at the cost of losing comfort and at the cost of accepting the risk of what the future holds. Second, the author of his own authority cannot be a person who endangers other people because the true self wants the well-being of others regardless of their diversity. This is because the true self is created thanks to a relationship in which the spontaneity and individuality of the developing child are valued, so that respect and appreciation of the well-being of others are built into the true self.

If we apply Parson's view to the understanding of people who, in Milgam's experimental situation, refuse to continue with punishment, then we can say that they have an activation of internal authority stemming from the true self and care for other people, and that internal authority has proved stronger than the initial external authority present in the created social situation which forces the respondent to participate in the experiment by applying increasingly severe punishment.

Development of internal authority

Parsons' view that internal authority is situated in the true self requires further explanation. The theory of true and false self is the work of pediatrician and psychoanalyst Donald Winnicott. He starts from the fact that the psyche of a baby is in an undifferentiated state and that a baby cannot exist without another person. What happens between the baby and the person who takes care of the baby determines the further development of the baby's mental life. The true self develops from those movements of the baby that reflect its spontaneity, and the false self develops because the environment demands that we obey its demands. Therefore, the true self is connected with the feeling of continuity of existence, with the feeling that we are real, with creativity, while the false self is connected with the feeling that we are not real and with the feeling of futility (Winnicott 1965).

Bion (*Wilfred Bion*) in his theory presented the processes that take place in psychic development and that lead to the emergence of thought processes. To avoid misinterpretations, Bion decided to use terms that resembled mathematical variables (for example: α -elements, β -elements, K, O, ...) and left it to the reader to seek his own solution for the use of given terms (theories) in understanding psychic phenomena (experiences). He starts from the fact that for mental development, interaction with others is necessary, as in the relationship between mother and child. The other appears as a container and is marked with a sign ♀, and what it may contain is called a contained and signifies a sign ♂ (Bion 1962). It is important for mental development that the container is able to receive raw perceptual and proto-emotional elements and turn them into performances, that is, elements that the psyche can deal with. In other words, intimate and deeply intersubjective pairing is necessary for the development of the individual as a subject where ♂ and ♀ can denote different pairs of opposites necessary for development, for example male and female. The essence is in the interaction of the type which represents the fertile psychic heterosexuality that is necessary to enable a thought capable of representing emotions as well as an object relationship that will organize a stable core of identity for the development of the ego (Vigna-Taglianti 2016).

In the early development of man, Winnicott emphasizes the importance of the reflection in the mother's face for the development of the subject. With his peculiar language that makes us think, he says that what a mother looks like is related to what she sees while watching the baby (Winnicott 1967). In this way, he introduces us to understanding the origin of the subject through interaction. Since the baby is helpless, it is necessary to interact with other people, primarily the mother, in order to find the person. The baby is seen through the mirror in the mother's face. If the mother is obsessed with herself then the baby cannot see himself in her face but her.

In order to structure the psychic container, it is necessary to have a paternal function and authority that contributes to differentiation and individuation by preventing the realization of maternal and child desires for merging (Vigna-Taglianti 2016). This paves the way for the development of internal authority (Parsons 2016). In case there is no paternal function and there is no person who mirrors the baby as a

developing person, then there will be no development of the subject (true self) but the development of a false self. Instead of the baby feeling the continuity of being through adequate contact with the mother, it responds to the lack of adequate contact by relying on resources within itself. The result of the development of a false self is the appearance of depersonalization and therefore there is a need for aggressive “collision” (instead of contact) with the environment in order to provoke a sense of existence.

Parsons' view that internal authority is situated in the true self helps us to understand the phenomenon of “happy slapping” type of violence that we mentioned in the introductory part of the text. One definition of “happy slapping” highlights the importance of capturing shock and surprise on a victim’s face (Gary 2017). We can ask ourselves what kind of reflection the perpetrators of “cheerful slapping” had in their early mental development and how the audience that watches those videos feels when they look at the victim's face. One thing is for sure, that in such a “reflection” one cannot find the true self. Participants in “happy slapping” violence are more likely to reflect their own horror of the lack of the true self and the fear of annulment in horror on the victim's face, while at the same time denying it within themselves because they see it in the face of another.

The conflicting nature of internal authority

Rachel Blass shows a different approach to understanding internal authority. He starts from Freud's interpretation according to which two approaches to authority can be observed in his works (Blass 2016). On the one hand, Freud views authority as an obstacle to knowing the truth or as a support for weak personalities, and on the other hand, as an openness to the truth and knowing oneself. In the first case, it is about external authorities who can distort the truth, and who are trusted. They can be internalized as parental figures from the past and act on our perception in the present. In the second case, it is an internal authority that reflects the history of mankind, starting with his first encounter with the authority of the great father of the original horde who is killed by his sons because he has power that limits them in fulfilling their aspirations for power and sexual desires. According to Freud's understanding, this original act of killing authority and the evoked feeling of remorse are passed down from generation to generation (Freud 1913). A guilty conscience arises because of the conflict between love and hate towards the figure of the father.

In other words, man is not born as a tabula rasa. Feelings of guilt will arise in every human being by activating the oedipal situation. This kind of internal authority makes us believe in something we cannot objectively prove. As Blas (2015, 94) says: “we know things about life, human relationships, how one ought to be, on the basis of the past, an internalised authority, not only our own reason, observation, and personal experience”. It is man's responsibility to know himself and be what he is. The desire to kill a loved one is certainly not something we want to know, but we have a responsibility and a willingness to see the good and bad sides of our being. Whether we accept or deny the desires that exist in us, we bear the consequences of

our attitude towards ourselves and the people around us. The illustration of such an attitude is reflected in the human relationship to the content of dreams. An individual can defend himself by saying that we are not responsible for what we dream. However, Freud (1925) says that man is morally responsible for the content of his dreams, including evil motives. If our beliefs arise from distorted desires, then we are not able to see the other, but impose our beliefs on him, we want to possess him and submit to our authority.

Conclusion

This paper is a combination of continuous elaboration of the topic of internal authority versus external authority as well as a mosaic arrangement in which various examples of authority depict the topic in the background. To name the chapter as a Conclusion is an example of the influence of accepted rules as an external authority in the writing of scientific articles. It is difficult to draw anything as a conclusion within this chapter because the topic itself is two-sided, and despite the interaction of type ♂♀, at times it leads to merging and at times to separation. For example, does an instance of a person called a Superego represent internal or external authority? If we start from the claim that the outer is a material reality and the inner a psychic reality, then the conclusion would be that the Superego is an internal authority. However, if the Superego was created by the process of introjection so that external authority through identification became part of the structure of the psychic, then are we still talking about internal authority or external authority that is internalized? Or we should look at the legacy of our ancestors in the work of the Superego through the primordial murder of the first authority?

There are many questions and dilemmas. On the other hand, we hope that the article showed that one can think of a kind of authority that is related to the inner true being of man and that has a positive impact on interpersonal relationships because it is based on caring for other people and protects from inherent tendency to destruction. This kind of internal authority can be developed by respecting the importance that a positive family and overall social climate has on a person's development starting from his birth. Given that external authorities have an influence on the development of internal ones, it is important to point out that the existence of positive achievements of civilization is one of the contributions to a better cultural and historical environment of man. The given civilizational achievements include the psychoanalytic method as a human invention that contributes to the development of a specific relationship between people. The psychoanalytic method, as its supreme value, has a movement towards truth and self-knowledge.

Understanding the emergence of internal authority has given us the opportunity to see in a small number of people who have opposed punishment in Milgram's experiment the hope that it is possible to be consistent with an inner being rather than an external coercion. However, the experiment is not a life-threatening situation. The story of a German soldier, Jozef Schulz, who rebelled against the shooting of innocent people in Smederevska Palanka at the beginning of World War II, shows

how strong the human need is to find hope in brutal circumstances such as the shooting of civilians. Journalist Michael Martens (2013) in his documentary novel “The Hunt for a Hero. The story of the soldier who would not kill.” shows that it is a legend that is similar to the legends that exist in other countries. Reality has not yet shown us that a mortal can oppose dehumanization by standing up against the group to which he belongs and, at the same time, risking his life, but there is hope in us that such a person exists, that is, that we carry something like that in ourselves. Hope appears as a counterbalance to the hard-to-accept truth of father-murder, and the need to re-kill authority as a compulsion to create space for internal authority, the true self, but also space for repentance for the evil urges we carry within us.

References:

1. Arendt, Hannah. 1963. *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*. New York: The Viking Press.
2. Bion, Wilfred. 1961. *Experiences in Groups and Other Papers*. London: Tavistock.
3. Bion, Wilfred. 1962. *Learning from Experience*. London: Tavistock.
4. Blass, Rachel. 2016. “The Value of the Traditional Freudian-Kleinian Approach to Authority and Responsibility: Implications for the Analytic Situation.” *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 90–102.
5. Freud, Sigmund. 1913. “Totem and Taboo.” In *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIII (1913-1914): Totem and Taboo and Other Works*, ed. James Strachey, 7–162. London: Hogarth Press.
6. Freud, Sigmund. 1925. “Some additional notes on dream-interpretation as a whole.” In *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIX (1923-1925): The Ego and the Id and Other Works*, ed. James Strachey, 123–138. London: Hogarth Press.
7. Frisch, Serge. 2016. “Presidential Address.” *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 9–14.
8. Gary, Martin. 2016. “Happy slapping”. *The Phrase Finder*. <http://www.phrases.org.uk/meanings/170890.html>.
9. Haney, Craig, Curtis Banks, and Philip Zimbardo. 1973. “Interpersonal dynamics in a simulated prison.” *International Journal of Criminology and Penology*, 1: 69–87.
10. Hofling, Charles, Eveline Brotzman, Sarah Dalrymple, Nancy Graves, and Chester Pierce. 1966. “An experimental study of nurse-physician relationships.” *Journal of Nervous and Mental Disease*, 143 (2): 171–180.
11. Levy, Ruggero. 2016. “Adolescence: Authority, helplessness and violence.” *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 77–81.
12. Martens, Michael. 2013. *U potrazi za junakom*. Beograd: Clio.
13. Milgram, Stanley. 1963. “Behavioral study of obedience.” *Journal of Abnormal and Social Psychology* 67 (4): 371–78.

14. Milgram, Stanley. 1974. *Obedience to authority: An experimental view*. New York: Harper & Row.
15. Osorio-Kupferblum, Naomi. 2015. "Conceptualising 'Authority'." *International Journal of Philosophical Studies* 23 (2): 223–236.
16. Parsons, Michael. 2016. "Authors of our own authority." *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 19–28.
17. Vigna-Taglianti, Massimo. 2016. "Paternal authority as a developmental modulating dimension of the male." *Psychoanalysis in Europe, Bulletin* 70: 82–89.
18. Winnicott, Donald. 1967. "Mirror-role of the mother and family in child development." In *Playing and Reality*, ed. Donald Winnicott, 111–118. London: Tavistock Publications.
19. Winnicott, Donald. (1960). "Ego Distortion in Terms of True and False Self." In *The Maturation Processes and the Facilitating Environment*, Ed. Donald Winnicott, (140-152). London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.